

KLAGANDE

Kommunstyrelsen i Rättviks kommun

MOTPART

██████████ ████████████████████

Ombud: Jurist Tom Schultz-Eklund
Förvaltningsjuristerna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 7 juni 2018 i mål nr 3266–17,
se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer
Kommunstyrelsen i Rättvik kommuns beslut den 29 juni 2017.

YRKANDEN

Kommunstyrelsen i Rättviks kommun yrkar att styrelsens beslut den 29 juni 2017 fastställs

██████████ anser att överklagandet ska avslås.

VAD PARTERNA ANFÖR I KAMMARRÄTTEN

Kommunstyrelsen anför i huvudsak följande till stöd för sin talan. Kommunstyrelsen har, efter ansökan av ██████████ i mars 2017, gjort en utredning som bygger på inkomna intyg, egna observationer och samtal med ██████████ samt underlag från pågående verkställighet i kommunen. Det är således ett omfattande beslutsmaterial.

██████████ har hjälpbehov som bedöms som grundläggande avseende toalettbesök, personlig hygien och hjälp med klädsel. Hjälpbehovet är däremot inte av tillräcklig omfattning för att hon ska ha rätt till personlig assistans. Hennes behov av tillsyn är inte av den karaktär som kräver ingående kunskap om henne, varför det inte kan inräknas som grundläggande behov. Vidare framgår av utredningen att ██████████ kan kommunicera och uttrycka sig på egen hand och via hjälpmedel. Ingivna intyg och övrig utredning har inte visat att det krävs medverkan från någon med ingående kunskaper om just henne för att utomstående ska förstå henne eller för att hon ska göra sig förstådd. Endast ett behov av ett alternativt kommunikationssätt ska inte anses vara ett hjälpbehov som bedöms som grundläggande behov (se rättsfallet HFD 2018 ref. 44).

Det är inom ledsagning, kommunikation och tillsyn som ██████████ har sitt största behov av hjälp. Behoven är dock inte av sådan karaktär att de kan bedömas som grundläggande behov på det sätt som lagstiftaren avser med personlig assistans.

██████████ anför i huvudsak följande till stöd för sin inställning. Hennes hjälpbehov är detsamma som vid tidigare prövningar men det medicinska underlaget är i allt väsentligt förändrat. Kommunen har inte talat med henne då det inte är möjligt för en utomstående. Intyget från logopeden styrker detta. Vad gäller kommunikationen så får hon idag hela sitt hjälpbehov tillgodosett av den närmaste familjen. Genom intyg utfärdat den 28 september 2015 av läkare ██████████ är det styrkt att hon kräver ständig tillsyn dygnet runt. På grund av hennes behov av hjälp med kommunikation samt psykiska funktionsnedsättning bör hennes behov av tillsyn anses vara ett grundläggande behov. Hon har ett mer omfattande hjälpbehov än vad kommunens utredning anger och vidhåller de i tidsredovisningen angivna tiderna.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I målet är ostridigt att ██████████ tillhör personkretsen i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Vid prövningen av om det föreligger rätt till personlig assistans i ett ärende enligt LSS kan Försäkringskassans utredning och beräkning av de grundläggande behoven i ett ärende avseende assistansersättning visserligen utgöra ett stöd för bedömningen. Det ankommer dock på beslutsfattaren att göra en självständig bedömning.

Kommunstyrelsen har beräknat tidsåtgången för ██████████ grundläggande behov till sammanlagt 4 timmar och 43,5 minuter per vecka. De grundläggande behoven är enligt kommunstyrelsen av integritetskänsligt slag samt regelbundet återkommande, men inte av den omfattning som krävs för att ██████████ ska ha rätt till personlig assistans.

Förvaltningsrätten har bedömt att ██████████ hjälpbehov avseende de grundläggande behoven uppgår till 16,52 timmar per vecka. Av den dom gällande assistansersättning som förvaltningsrätten hänvisar till framgår att

Försäkringskassan uppskattat [REDACTED] behov av hjälp med grundläggande behov, utom kommunikation, till totalt 9,52 timmar i veckan. Förvaltningsrätten ansåg att hon dessutom hade behov av hjälp med kommunikation med en timme per dag.

Kammarrättens bedömning

I målet är ostridigt att [REDACTED] har visst behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov. Hjälpbehovet avseende toalettbesök och personlig hygien har av kommunstyrelsen bedömts vara cirka 34 minuter per dag. Av utredningen framgår att [REDACTED] behöver hjälp med att torka sig i samband med toalettbesök. Hon behöver i samband med menstruation hjälp med att byta binda och avtvättning. Hon behöver handgriplig hjälp med att tvätta håret och kroppen i samband med dusch samt med att torka sig. Vidare har hjälpbehovet vid påklädning bedömts vara knappt 7 minuter per dag. Enligt kammarrättens mening ger utredningen inte stöd för att behoven i denna del skulle vara mer omfattande än vad kommunstyrelsen bedömt.

När det gäller kommunikation framgår att [REDACTED] visserligen upplever stora svårigheter på grund av sin funktionsnedsättning. Enligt kammarrättens mening har det dock inte framkommit annat än att hon har viss förmåga att kommunicera utan hjälp. Utredningen ger inte stöd för att hon behöver en tredje person med kunskaper om såväl henne som hennes funktionshinder och kommunikationssätt för att överhuvudtaget möjliggöra en kommunikation (jfr rättsfallet RÅ 2010 ref. 17). Kammarrätten instämmer därför i kommunstyrelsens bedömning att [REDACTED] behov av hjälp vid kommunikation inte är att bedöma som ett grundläggande behov.

För att behovet av tillsyn ska anses utgöra ett grundläggande behov krävs att det är fråga om aktiv tillsyn som är av närmast övervakande karaktär. Vidare krävs att den som utövar tillsynen måste ha ingående kunskaper om

den behövande för att kunna fullgöra sin uppgift (jfr t.ex. rättsfallet RÅ 2003 ref. 33). Även om [REDACTED] inte vill lämnas ensam eller har visst behov av tillsyn framgår det inte av utredningen att tillsynen är av sådan karaktär att den ska bedömas som ett grundläggande behov.

Frågan är då om [REDACTED] hjälpbehov avseende de grundläggande behoven om sammanlagt 4 timmar och 43,5 minuter per vecka, dvs. 41 minuter per dag, är tillräckligt omfattande för att hon ska beviljas personlig assistans.

Det finns inte något krav på att stödbehovet ska ha en viss tidsmässig omfattning. Dock har tidsfaktorn betydelse. Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2018 ref. 13 funnit att behov av hjälp med personlig hygien om tre timmar per vecka inte var tillräckligt omfattande för rätt till personlig assistans när behovet uppkom endast vid få tillfällen under dagen och tidsåtgången var mycket liten vid de flesta tillfällen. När tidsåtgången för hjälpbehoven inte är påfallande stor måste en samlad bedömning göras där såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter beaktas (rättsfallet RÅ 2009 ref. 57).

[REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven uppkommer dagligen. Det handlar dock om ett fåtal tillfällen per dag och en relativt ringa tidsåtgång. Kammarrätten finner mot denna bakgrund att [REDACTED] behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov inte kan anses vara av den karaktär eller omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Kommunstyrelsens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Mats Törnered
kammarrättslagman
ordförande

Åsa Ärlebrant
kammarrättsråd
referent

Anna Renman
adjungerad ledamot

Anna Renvall
kammarrättsfiskal
föredragande

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
Förvaltningsrättsnotarien
Julia Nordanskog

DOM
2018-06-07
Meddelad i Falun

Mål nr
3266-17

KLAGANDE

██████████ ██████████
██████████
██████████

Ombud: Anna Vernqvist
Vivida Assistans AB
Box 1814
701 18 Örebro

MOTPART

Kommunstyrelsen i Rättviks kommun
Box 65
795 80 Rättvik

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kommunstyrelsen i Rättviks kommuns beslut 2017-06-29, SU §198

SAKEN

Ekonomisk ersättning till skäligen kostnader för personlig assistans

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Kommunstyrelsen i Rättviks kommuns beslut och beslutar att ██████████ har rätt till ekonomisk ersättning till skäligen kostnader för personlig assistans avseende de grundläggande behoven för 16,52 timmar per vecka.

Förvaltningsrätten visar målet åter till Kommunstyrelsen i Rättviks kommun för bedömning och beräkning av ██████████ behov av hjälp för andra personliga behov.

Dok.Id 221004

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 45	Kullen 4	023-383 00 00	023-383 00 80	måndag–fredag
S-791 21 Falun		E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se		08:00–12:00
		www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se		13:00–16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Kommunstyrelsen i Rättviks kommun (nämnden) beslutade den 29 juni 2017 att avslå [REDACTED] ansökan om insats i form av ekonomisk ersättning till skäligen kostnader för personlig assistans. Som skäl för beslutet angavs att [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 1 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) men att hennes hjälpbehov sammantaget inte är av sådan karaktär eller omfattning att det berättigar till personlig assistans.

[REDACTED] yrkar att hon ska beviljas ekonomisk ersättning till skäligen kostnader för personlig assistans i den omfattning som förvaltningsrätten finner skälig. Hon anför bl.a. följande. Hennes hjälpbehov avseende kommunikation utgör ett grundläggande behov. Utredningen är behäftad med allvarliga fel och brister. Bedömningen avseende hennes övriga behov är undermålig och tidsberäkningarna i denna är oskäliga och motsvarar inte den tid det tar för en vuxen kvinna i hennes ålder utan en funktionsnedsättning att utföra de olika momenten.

Nämnden finner inte anledning att ändra det överklagade beslutet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Inledning

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer bl.a. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd (1 § punkt 1 lagen [1993:387] om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS). Det är ostridigt i målet att [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 1 LSS. Frågan i målet är om hennes hjälpbehov sammantaget är av sådan karaktär eller omfattning att det berättigar till personlig assistans.

Rättslig reglering m.m.

Personer som omfattas av LSS har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service i form av bl.a. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt (7 § första stycket LSS jämförd med 9 § punkt 2 LSS).

Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till bl.a. ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt (9 a § LSS).

Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv (7 § andra stycket LSS).

Behov av hjälp med de grundläggande behoven

Nämnden har bedömt att [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till totalt 4 timmar och 43,5 minuter per vecka.

Nämnden har då medräknat tid för personlig hygien med 3 timmar och 56,5 minuter per vecka och tid för av- och påklädning med 47 minuter per vecka.

Vad gäller [REDACTED] hjälpbehov avseende kommunikation har näm-

den gjort bedömningen att utredningen ger stöd för att [REDACTED] har svårigheter att prata med andra då hon stammar, har ett otydligt tal och en rädsla för att tala vilket försvåras av att hon har flera funktionshinder som komplicerar hennes kommunikation – men att utredningen även ger stöd för att hon har tal och hörsel som möjliggör kommunikation och att det inte behövs någon särskild kunskap om henne eller hennes sätt att kommunicera för att kommunikation överhuvudtaget ska vara möjlig.

Förvaltningsrätten i Falun har i ett tidigare avgörande avseende assistansersättning den 16 februari 2017, mål nr 2336-16, prövat [REDACTED] behov av hjälp för de grundläggande behoven och då ansett att hennes hjälpbehov i denna del uppgår till 16,52 timmar per vecka. Förvaltningsrätten gjorde då bedömningen att kommunikation utgör ett grundläggande behov för [REDACTED]. Förvaltningsrätten anser inte att utredningen i målet ger stöd för att [REDACTED] hjälpbehov för de grundläggande behoven har förändrats sedan föregående prövning. Förvaltningsrätten anser inte heller att det har framkommit något annat i utredningen i målet som ger anledning att göra någon annan bedömning än vid föregående prövning. Förvaltningsrätten anser därför att [REDACTED] hjälpbehov för de grundläggande behoven uppgår till 16,52 timmar per vecka. Förvaltningsrätten anser vidare att det är fråga om hjälp av integritetskänslig natur. Mot bakgrund av detta anser förvaltningsrätten att [REDACTED] har rätt till ekonomisk ersättning till skäliga kostnader för personlig assistans. Överklagandet ska därför bifallas i denna del.

Behov av hjälp med andra personliga behov

Nämnden har gjort en bedömning och beräkning av [REDACTED] övriga hjälpbehov och kommit fram till att detta uppgår till 22 timmar och 35 minuter per vecka. Förvaltningsrätten anser visserligen att detta framstår som rimligt, och delar nämndens bedömning vad gäller [REDACTED] behov av väntetid vad gäller behov som kan uppstå nattetid och dubbel assistans i

samband med besök hos öronläkare. Mot bakgrund av förvaltningsrättens bedömning av [REDACTED] grundläggande behov anser förvaltningsrätten dock att nämndens bedömning och beräkning inte kan ligga till grund för en bedömning av omfattningen [REDACTED] övriga behov. Förvaltningsrätten överlämnar därför till nämnden att bedöma och beräkna [REDACTED] behov av hjälp för de grundläggande behoven. Målet ska därför visas åter till nämnden i denna del.

Sammanfattning

Det är ostridigt i målet att [REDACTED] tillhör den personkrets som kan ha rätt till personlig assistans enligt LSS. Förvaltningsrätten anser att [REDACTED] [REDACTED] hjälpbehov för de grundläggande behoven uppgår till 16,52 timmar per vecka. Förvaltningsrätten anser att [REDACTED] hjälpbehov är av sådan omfattning och av sådan integritetskänslig natur så att hon har rätt till ekonomisk ersättning för skäligen kostnader för personlig assistans. Förvaltningsrätten överlämnar till nämnden att beräkna och bedöma [REDACTED] behov av hjälp för de övriga behoven. Överklagandet ska därför bifallas i den del det avser rätt till ekonomisk ersättning till skäligen kostnader för personlig assistans, och visas åter till nämnden i den del det avser bedömning och beräkning av [REDACTED] behov av hjälp för andra personliga behov.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C).

Sven Ångquist
tf. rådman

I avgörandet har även nämndemännen Ing-Marie Möller Andersén, Agneta Stjernström och Christer Bergman deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.